

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Boekholtstraat 14

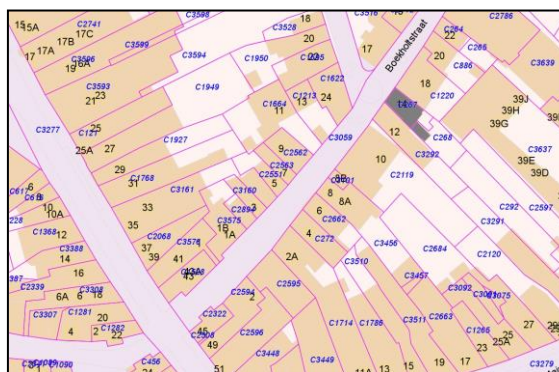
Monumentnummer : GM231

Straat : Boekholtstraat
Huisnummer : 14
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 CW

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 267 en C268

Naam object : ---
Bouwjaar : 17^e eeuw – ca. 1900
Bouwstijl : ---
Architect : Nb
Oorspronkelijke functie : winkel-woning
Huidige functie : woning

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 19-03-2018
Datum aanwijzing : 29-01-2019

Situering

Pand gelegen aan de Boekholtstraat centraal in de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met de voorgevel langs de straat.

Opbouw

Tweelaags pand op rechthoekige plattegrond onder een zadeldak met de nok haaks op de rooilijn. Het pand heeft een kelder aan de voorzijde, een begane grond, een eerste verdieping en een zolder met vliering. Links en rechts van het pand bevinden zich drupstroken. Tegen de achtergevel staat rechts een enkellaags uitbouw onder plat dak.

Historie

De Boekholtstraat is gelegen op de grens van de vroegste stadsuitleg uit de eerste helft van de dertiende eeuw en de in 1343 gestichte zuidelijke stadsuitbreiding.

De zuidzijde van de straat wordt gekenmerkt door diepe percelen die zich oorspronkelijk hebben uitgestrekt tot aan de Meipoortstraat. De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit een of twee lagen met een kap veelal parallel aan de straat, overwegend in gebruik als schuur en opslag, afgewisseld met woonhuizen en panden met de nok haaks op de straat. Nog in de tweede helft van de 20^e eeuw is een enkele woning verbouwd tot schuur of garage.

Beknopte bouwgeschiedenis

Boekholtstraat 14 staat op een perceel dat ook in 1832 was bebouwd en toen aan de rechterzijde vrij stond. De bebouwing strekte zich toen naar achteren verder uit dan tegenwoordig.

Het is mogelijk in de late middeleeuwen gebouwd, maar dat kan ook in de 17^e eeuw zijn gebeurd. Wellicht in de vorm van een flinke verbouwing. Een aanwijzing hiervoor is de kapconstructie, waarvoor zowel eikenhout is gebruikt, alsmede vuren rondhout van forse afmetingen, dat vanaf het begin van de 17^e eeuw voor kapconstructies werd toegepast. Gelet op de aanwezige muurankers kan ook de voorgevel nog in deze tijd gebouwd zijn. Over aanpassingen in de 18^e en 19^e eeuw is zo goed als niets bekend.

In 1912 is de huidige winkelpui aangebracht. Het is goed mogelijk dat deze wijziging niet op zich zelf stond en dat toen ook de huidige cementpleistering met horizontale schijnvoegen is aangebracht. Ook de aanwezige gebinten in de kap kunnen toen zijn bij geplaatst.

In de tweede helft van de 20^e eeuw is het interieur sterk verbouwd en werd op de eerste verdieping aan de achterzijde boven de steeg een badkamer gerealiseerd. In de achtergevel werden de ramen op de verdieping door tuimelramen vervangen. Deze zijn na 1998 weer met historiserende onder- en bovenramen ingevuld, voorzien van een zesruits roedenverdeling. In dat jaar is tevens de bestaande uitbouw aan de achterzijde verlengd.

Exterieur

De voorgevel is uitgevoerd als tuitgevel en geheel gepleisterd met een portland cementlaag. Op de begane grond een houten winkelpui op een lage gepleisterde plint en binnen een kader van houten pilasters. Deze staan op basementen die eindigen met consoles die een kroonlijst ondersteunen. In de pilasters zijn cannelures uitgesneden met een voor 1912 kenmerkende fleurale beëindiging aan de bovenzijde. Tussen de consoles een architraaf en vlak fries. Rechts is een historiserend vormgegeven voordeur geplaatst met erboven een geprofileerd kalf en een bovenlicht met levensboom. De penant links van de deur eindigt onder de architraaf.

Links in de pui een etalageruit met verticale deelroede en een horizontale roede ter hoogte van het voordeurkalf. In het bovenraam is een klein klapraam aangebracht. De bovenhoeken van het deur bovenlicht als van het etalageraam zijn kwartrond uitgevoerd. De kroonlijst van de winkelpui sluit aan de bovenzijde aan op de onderdorpel van het venster op de eerste verdieping. Het is een vierruits, symmetrisch geplaatst

schuifvenster met wisseldorpel, gevat in een grenen kozijn met houten lekdorpel. Ter hoogte van de bovendorpel zijn twee gesmede stafankers aanwezig en zijn horizontale schijnvoegen in het pleisterwerk aangebracht. Boven het venster een gepleisterde strekse boog.

Op zolderniveau is de geveltop uitgevoerd met schouderstukken en een klein venster met een segmentboog als beëindiging. Twee horizontale schijnvoegen flankeren het kleine venster en sluiten aan op de beide schouderstukken van de gevel. Halverwege de geveltop zijn een tweetal gesmede staafankers aanwezig, geaccentueerd door opnieuw parallel getrokken horizontale schijnvoegen ter breedte van de gevel. De geveltop wordt afgesloten met een gepleisterde tuit waarin een Y-vormig gesmeed muuranker is aangebracht. De geveltuit is met een deksteen afgesloten.

De beide zijgevels zijn vanaf de straat niet zichtbaar. De linker gevel is vanuit de steeg bekeken en is geheel met portlandcement gepleisterd. Op een enkele plaats op de begane grond was de pleister verdwenen en was met name bij de achtergevel een deel van een stijl- en regelwerk van naaldhout zichtbaar. Ter hoogte van de verdiepingsvloer zijn forse, gesmede muurankers aanwezig, die een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een historische, enkelvoudige verdiepingsbalklaag. Hoger in de gevel, ter hoogte van de zolderverdieping steekt een drietal balkkoppen met forse afmetingen uit de muur. Baksteenformaten konden nergens worden waargenomen, maar de muur kan op basis van de aanwezige tuitgevel en muurankers goed uit de 17^e eeuw stammen. De zijgevel is met een kunststof mastgoot afgesloten. De zijdakvlakken zijn met opnieuw verbeterde holle dakpannen belegd.

De achtergevel is geheel gepleisterd en op de begane grond van een moderne, houten pui voorzien. Vanaf de tuin gezien rechts geeft een delendeur toegang tot de steeg naast het pand. Links van de houten pui een gepleisterde, enkellaags uitbouw onder plat dak die in 1998 naar achteren is verlengd. Op de eerste verdieping een tweetal vrijwel vierkante vensters met een historiserende zesruits schuifvenster indeling. De gevel is voorzien van enkele gesmede staafankers. De gevel wordt beëindigd met een zinken bakgoot. Het achterste dakschild is belegd met rode, opnieuw verbeterde holle dakpannen met keperpannen en waarin een enkel dakraam is geplaatst.

Interieur

Kelder: het pand heeft een kelder die ongeveer de voorste helft van de plattegrond van het huis beslaat en bereikbaar is via een gemetselde trap onder een houten luik in de vloer van de woonkamer. De kelder wordt langs die weg rechtsachter betreden. De geheel gepleisterde kelder is uitgevoerd met een tongewelf met de kruinrichting evenwijdig aan de straat, waar aan de straatzijde links een kelderlicht is opgenomen. De vloer van de kelder is in het verleden in het midden circa 50 centimeter uitgediept.

Begane grond: Deze ruimte is vrijwel geheel ongedeeld. Alleen aan de straatzijde is met secundaire tussenwanden een kleine hal afgescheiden en halverwege geeft een kopse wand van twee meter diep de suggestie van een voor – en achterkamer. De kamer is geheel afgewerkt met moderne materialen, vlak stucwerk en een verlaagd plafond van gipskartonplaat. Oude afwerkingen of constructieve delen zijn niet in het zicht, al is een historische balklaag volgens de eigenaar wel aanwezig.

Een deur rechtsachter geeft toegang tot een modern ingerichte keuken in de enkellaags aanbouw tegen de achtergevel van het pand. In de woonkamer voert een open, stalen steektrap naar de overloop op de eerste verdieping.

Eerste verdieping: deze bestaat uit een ruime overloop met een kamer aan de achterzijde, aan de straatzijde een kleine badkamer die boven de linker steeg of drupstrook is gebouwd en de opgang naar de zolder. De gehele indeling en afwerking is de afgelopen dertig jaar nieuw tot stand gekomen, de zolder balklaag is net als oude afwerkingen niet in het zicht. Slechts in de slaapkamer aan de straatzijde is een historisch schuifvenster behouden. Het onderraam is in het verleden evenwel vervangen.

Zolder: is toegankelijk met een houten steektrap die voert naar een kleine overloop. Van hier is een geheel afgetimmerde kamer aan de straatzijde toegankelijk, dat daglicht krijgt middels een kleine vensteropening in de geveltop aan de straatzijde en twee dakramen. De zolderruimte reikt tot in de nok van het dak, waar een enkel haanhout van naaldhout in het zicht is. De deur naar de kamer is aan de buitenzijde afgeschuind, hetgeen verband houdt met het korbeel van één van de drie grenen dekbalkgebinten die hier in de tussenwand is opgenomen. De andere twee gebinten staan vrij in de twee zolderkamers links en rechts aan de achterzijde die met secundaire tussenwanden van modern plaatmateriaal van elkaar zijn gescheiden. De gebinten zijn vervaardigd van machinaal gezaagd, ongeschaafd vurenhout dat geheel traditioneel met pen en gatverbindingen is verbonden en waarvan de verbindingen met houten toognagels zijn gezekerd. Telmerken zijn op de spanten niet waargenomen.

Via een eenvoudige houten ladder in de bergkamer linksachter is de open *vliering* toegankelijk. Hier zijn behalve de gebinten ook de sporengespannen zichtbaar waarop met tengels en panlatten de dakpannen rusten. Hiervoor zijn behalve forse rondhouten sporen van naaldhout ook hergebruikte eiken daksporen toegepast. Om de drie sporengespannen zijn deze met een haanhout gekoppeld. Telmerken zijn in het kader van deze inventarisatie van het pand niet aangetroffen. De combinatie van door elkaar gebruikte daksporen met het ongeschaafde gebintenhout doet vermoeden dat ergens tussen 1850 en 1930 de kapconstructie gedeeltelijk is vernieuwd met gebruik van goede delen van een oudere kapconstructie. Het geheel is in het laatste kwart van de 20^e eeuw vanaf de binnenzijde met steenwol geïsoleerd.

Bouwdossiers

25-06-1912 plan voor het maken van een winkelpui
10-08-1998 uitbreiden achterzijde keuken

Literatuur

Niet bekend.

Waardering

Het pand dateert mogelijk uit de late middeleeuwen, maar is zeer waarschijnlijk in de 17^e eeuw verbouwd of herbouwd. Uit deze periode stamt de karakteristieke tuitgevel en onderdelen van het zadeldak, alsmede de aanwezige kelder. Over historische balklagen kunnen geen uitspraken worden gedaan. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de ligging van het pand direct aan de straat op een T-splitsing, de stedenbouwkundig-historische relatie met de verkaveling en de beide drupstroken aan weerszijden. Ook de architectuurhistorische en in mindere mate de bouwhistorische betekenis van het pand is van belang. Het laatste is vooral gelegen in de gedeeltelijk aangetoonde aanwezigheid van een historisch casco achter de voorgevel, die bestaat uit een waardevolle kelder met tongewelf en historische bouwmuren.

Het object Boekholtstraat 14 is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde.

Het pand is architectuurhistorisch van enig belang voor Doesburg als voorbeeld van een sobere winkel-woonhuisgevel, vermoedelijk daterend uit de 17^e eeuw en waarvan de hoofdvorm en enkele constructieve en bouwhistorisch relevante delen zijn bewaard, waaronder de bouwmuren en de kelder met tongewelf.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de markante bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en de ruimtelijke samenhang met de aanpalende buurpanden aan de Boekholtstraat en de tussen de panden gelegen drupstroken.

Het huis is cultuurhistorisch van enig belang als bewaard gebleven voorbeeld van een historisch pand met winkelfunctie in de buurt, gebouwd aan een secundaire straat in de historische stad.